



Lausunto

8.10.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-73

Työ- ja elinkeinoministeriö
HN Virve Haapajärvi

TEM:N LAUSUNTO TALOUSVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ APTEEKKITALOUDEN UUDISTUSTA JA LÄÄKESÄÄSTÖJEN TOIMEENPANOJA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

HE 111/2025 VP

Yleistä

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on uudistaa apteekkilaitosta kokonaisuutena. Esityksen talouteen liittyvät muutosehdotukset perustuvat pitkälti siihen, että tavoitteeksi on annettu tasapainottaa valtion taloutta noin 30 miljoonalla eurolla apteekkien talouteen kohdistuvien säästöjen ja esityksen mukaan sairausvakuutusjärjestelmän sairaanhoitovakuutuksen rahoituksessa lääkekorvausten ehdolliseen korvattavuuteen liittyvät palautusmaksut kohdennettaisiin täysimääräisesti valtiolle.

Esityksen tavoitteena on niin ikään mm. vapauttaa joitakin yleisimmin käytettyjä itsehoitolääkkeitä myös muualla kuin apteekeissa myytäväksi ja sujuvoittaa tietyissä tilanteissa lääkemääräystä vaativien lääkkeiden toimittamista apteekeissa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lääkelakia, apteekkiverolakia, sähköisestä lääkemääräyksestä annettua lakia ja sairausvakuutuslakia sekä lääketaksa-asetusta ja lääkeasetusta.

Lääketaksaan ja apteekkiveroon liittyvät muutosehdotukset

Esityksessä esitetään, että reseptilääkkeiden lääketaksaa leikattaisiin tasaisesti kaikissa taksaluokissa siten, että saavutettaisiin tavoitteeksi asetettu 30 miljoonan euron vuosittainen säästö julkiseen talouteen ja alennettaisiin kuluttajien lääkekustannuksia noin 6 miljoonalla eurolla vuodessa.

Apteekkiverolakia ehdotetaan muutettavan siten, että apteekkiveron perusteena olisi verovelvollisen lääkemyynnin voittomarginaali voimassa olevan sääntelyn liikevaihdon sijasta. *Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa sitä, että apteekkivero perustuisi jatkossa liikevaihdon sijasta myyntikatteeseen pohjautuvaan lääkemyynnin voittomarginaaliin.*

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Esityksen mukaan myös veron perusteesta tehtäviä vähennyksiä ja veroasteikkoa muutettaisiin. Apteekkiveron portaat perustuisivat seitsemään lääkemyynnin voittomarginaaliryhmään ja asteikko olisi rakennettu siten, että sillä saavutettaisiin noin 200 miljoonan euron vuotuinen apteekkiverokertymä. Apteekkiverolakiin ehdotetaan sivuapteekkivähennystä. Esitettyyn apteekkiveroon sisältyisi ns. nollaporras (apteekkiverolain 6 §), joka kattaisi apteekkien lääkemyynnin voittomarginaalin 0-200 000 euron osalta. Esitettävässä apteekkiverossa 200 000 euroa alittavasta myyntikatteesta ei siten perittäisi apteekkiveroa. Kuten nykyisessä liikevaihtopohjaisessa verossa, myös esitettävässä myyntikatepohjaisessa verossa, nollaveroluokan tarkoitus on tukea tiettyjen apteekkien toimintaa verovapauden muodossa.

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa Työ- ja elinkeinoministeriö on kiinnittänyt huomiota apteekkiveron kohdentumiseen alan toimijoille. Apteekkiveroon perustuva toimintamalli ei välttämättä kohdenna ”tukea” optimaalisella tavalla, mikäli tavoitteena olisi ylläpitää maanlaajuista apteekkiverkostoa syrjäseuduilla. Yleisesti verotukseen perustuvat ratkaisut kohdentuvat summittaisesti verrattuna avustusmuotoiseen tukiin. Hallituksen esityksen mukaan erilliselle syrjäseutujen apteekkituelle ei ole kuitenkaan tunnistettu tarvetta, eikä valmistelu ole ollut mahdollista esitetystä aikataulusta.

Ministeriö on myös hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa kiinnittänyt huomiota ehdotetun veromallin suhteeseen EU:n valtiontukisääntöihin. Ministeriö toteaa, että esityksen lausuntokierroksen jälkeen asiaa on jatkoarvioitu, ja hallituksen esitykseen on tehty muutoksia. Hallituksen esityksessä on myös kattavasti kuvattu EU:n valtiontukisääntöjen reuna-ehdot ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Ministeriö toteaa, että yleisesti ottaen EU:n valtiontukisääntöjen puitteissa jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta asettaa progressiivisia ja liikevaihtoon perustuvia veroja.

Itsehoitolääkkeet

Lääkelakiin ja lääkeasetukseen ehdotetaan uutta sääntelyä, jossa määriteltäisiin rajattu itsehoitolääkevalikoima. Rajatun valikoiman itsehoitolääkevalmisteisiin sovellettaisiin muutettua hintasääntelyä ja kyseinen valikoima poistettaisiin apteekkiveron perusteesta. Myyntiluvanhaltija voisi hakea valikoimaan kuuluvalla itsehoitolääkevalmisteelle myyntikanavan laajennusta apteekkien ulkopuoliseen myyntiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu myönteisesti ns. valikoiman 1 itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamiseen apteekkien ulkopuolelle todeten samalla, että nyt ehdotettu valikoima on vaatimaton suhteessa koko itsehoitolääkevalikoimaan (15 % kokonaisliikevaihdosta) ja verrattuna esimerkiksi Ruotsin ja Norjan muualla kuin apteekeissa myytäviin itsehoitolääkkeisiin. Tulevaisuudessa voisi olisi perusteltua arvioida myös laajempaa itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamista huomioiden myös verkkomyynti ja mahdollisuudet keskitettyyn etäneuvontaan. Esitys koskee käyttötarkoitusten osalta närästystä, ummetusta, vitamiini- ja kivennäisaineiden korvaushoitoa, pienten ihovaurioiden hoitoa ja keinokyyneleitä. Valikoimaan 1 ei kuulu siten esimerkiksi kipu- tai allergialääkkeitä. Ministeriö arvioi, että käytännössä vapautettava valikoima ei tarjoaisi kuluttajille merkittäviä saatavuushyötyjä nykytilanteeseen verrattuna, koska vapautettava valikoima on suppea ja se koskee pitkälti sellaisia itsehoitolääkkeitä, joita myydään jo nyt kaupoissa. Valikoiman suppeus voi vähentää myös uusien toimijoiden kannustimia tulla markkinoilla ja siten heikentää hintakilpailun lisääntymistä.

Rajatun valikoiman itsehoitolääkkeiden hinnoitteluun esitetään muutosta, jonka mukaan niistä olisi vastaisuudessa mahdollista antaa tukkualennuksia. Tämä voisi parantaa itsehoitolääkkeiden hintakilpailun edellytyksiä, mutta mahdollisten alennusten vaikutusta vähittäishintoihin sekä apteekkien ja muiden myyntikanavien valikoimiin tulisi seurata.

Lääkemääräyksestä poikkeava lääkkeiden toimittaminen ja lääkemääräysten ilmeisten virheiden korjaaminen

Esityksessä ehdotetaan, että apteekeille annettaisiin oikeus poiketa lääkemääräyksestä sekä korjata lääkemääräyksissä olevia ilmeisiä virheitä eräissä tilanteissa. *Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa apteekeille esitettyjä korjausmahdollisuuksia, jotka olisivat myönteisiä paitsi kuluttajien, myös laajemmin lääketoimijajärjestelmän sujuvuuden kannalta.*

